

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

Савінов Кирило Глібович

УДК 343.3/.7

**ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИЙ ТА СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТИ
ЛЕГАЛІЗАЦІ ЛЕГКИХ НАРКОТИКІВ В УКРАЇНІ**

АВТОРЕФЕРАТ

роботи на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
спеціальність 081 «Право»
освітня програма «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доцент
Ковальова С.Г.

Рецензент: к.ю.н., доцент
Мамчур Л.В.

Миколаїв – 2021

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В усі часи розвитку та еволюції суспільства однією із найбільш актуальних проблем, безсумнівно, виступала наркоманія, оскільки внаслідок поширення наркоманії суттєво погіршувалося становище як окремих індивідуумів, так і держав, адже навіть сьогодні, найбільш прогресивні антинаркотичні політики в світі не можуть подолати проблему наркоманії. Не є винятком і Україна, яка майже за всю свою незалежну історію постійно протидіє будь-яким проявам поширення наркотизму. Це підтверджується ратифікацією антинаркотичних конвенції та відповідно положеннями Кримінального кодексу України, яким встановлено кримінальну відповідальність за злочини в сфері обігу наркотиків.

Разом з тим в суспільстві все частіше лунають заклики до легалізації «легких» наркотиків, оскільки, використання канабісу в медичних цілях може врятувати велику кількість онкохворих людей, осіб які мають епілептичні приступи, полегшити біль ВІЛ-інфікованих людей тощо. Як наслідок, в 2019 році було розроблено законопроект про легалізацію канабісу в медичних цілях, але даний проект так і залишився проектом, не знайшовши своєї підтримки в парламентарів.

Також особливо актуальним постає дослідження потенційної легалізації канабісу в зв'язку з тим, що велика частина високорозвинених держав європейських держав використовує канабіс для потреб медицини, серед яких Німеччина, Нідерланди, Бельгія, Великобританія, а в деяких державах в певних межах дозволено використання канабісу для особистих потреб, зокрема в США, Канаді та Уругваї. Все це свідчить про те, що питання легалізації канабісу є одним із найбільш болючих, яке може розколоти Україну на прихильників та противників легалізації.

Ступінь дослідженості теми. Проблематика легалізації «легких» наркотиків цікавить не тільки юристів, але й представників низки й інших наук, зокрема, соціології, філософії, психології, медицини, оскільки

легалізація наркотиків має триєдину природу: медичну, соціальну та юридичну. Зокрема, різноманітні питання, пов'язані з легалізацією канабісу досліджували Александров Ю. В., Антонян Ю. М., Атаманчук Т. Р., Балабан І. М., Бульба В. В., Габіані А. А., Гернет М. Н., Голіна В. В., Грабовська І. С., Грень Р. Р., Демченко Ю.О., Закалюк А. П., Золотарьова Н. І., Кашкаров О. О., Климюк І. М., Ковальчук В. П., Козаченко О. В., Миронець О.М., Музика А. А., Оржеховська В. М., Приб Г. А., Раєцька Л. В., Рибчук А. С., Сердюк О. О., Сорока Л. В., Ступник Я. В., Тацій В. Я., Ткаченко І. М., Толопіло А. П., Хруппа М. С., Чернологова С. М., Шамардак В. М., Шаповалов В. В., Шевчук О. М. та ін..

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в комплексному аналізі законодавства, положень міжнародного права, поглядів вітчизняних та зарубіжних дослідників стосовно легалізації легких наркотиків в Україні.

Відповідно до вищезазначеної мети необхідно виконати наступні завдання:

- визначити поняття та соціально-правову природу наркотизму як соціальної проблеми;
- сформулювати поняття та сутність наркотичних речовин та дослідити їх класифікацію;
- охарактеризувати позитивні аспекти легалізації «легких наркотиків»;
- визначити негативні аспекти легалізації «легких» наркотиків;
- проаналізувати перспективи удосконалення законодавства України у сфері легалізації «легких наркотиків»;
- встановити світовий досвід щодо легалізації «легких наркотиків».

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які формуються та розвиваються в процесі легалізації «легких» наркотиків в Україні.

Предметом дослідження є філософсько-правовий та соціальний аспекти легалізації «легких» наркотиків в Україні.

Методи дослідження. У процесі дослідження особливостей потенційної легалізації канабісу в Україні використані загальнонаукові та спеціальні методи пізнання явищ соціального, політико-правового та філософського характеру.

Діалектичний метод наукового пізнання було використано при дослідженні поняття та соціально-правової природи наркотизму як соціальної проблеми; системно-структурний метод наукового дослідження використано при дослідженні поняття та сутності наркотичних речовин та їх класифікації; формально-логічний та формально-юридичний методи наукового пізнання використано під час аналізу позитивних та негативних аспектів легалізації «легких» наркотиків в Україні; методи індукції та дедукції застосовано під час дослідження перспектив удосконалення законодавства України у сфері легалізації «легких наркотиків»; порівняльно-правовий метод наукового дослідження застосовано при аналізі світового досвіду легалізації «легких» наркотиків.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що сформульовані в магістерській роботі узагальнюючі висновки, та пропозиції можуть бути використані у науково-дослідній сфері – для подальшого вивчення питання щодо легалізації «легких наркотиків в Україні; під час науково-практичних конференцій, наукових семінарів, круглих столів з права, соціології, філософії, медицини; в правозастосовній сфері – для удосконалення законодавства, яке регулює обіг наркотичних засобів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення магістерської роботи обговорювалися на науково-практичній конференції «Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі», (м. Миколаїв, 18 листопада 2020 року).

Структура магістерської роботи обумовлена метою та завданнями дослідження. Магістерська робота складається з переліку умовних скорочень та позначень, вступу, трьох розділів, які включають в себе шість підрозділів, висновків до розділів, загальних висновків та списку використаних джерел

(80 найменувань). Загальний обсяг магістерської роботи становить 92 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми магістерської роботи, ступінь наукової розробки проблеми дослідження; визначені основна мета і конкретні завдання роботи, її об'єкт і предмет, методологічні, теоретичні та емпіричні основи. Розкривається теоретичне й практичне значення отриманих результатів і апробації роботи.

В **Розділі 1** магістерської роботи досліджується поняття та соціально-правова природа наркотизму як соціальної проблеми та поняття і сутність наркотичних речовин та їх класифікація.

В *підрозділі 1.1.* уточнено, що наркоманія в суспільстві є одночасно як медична, соціальна, так і правова проблема, оскільки наркотизм сприяє збільшенню злочинів в державі.

В *підрозділі 1.2.* дано визначення таким поняттям, як наркотизм і наркотичні засоби, а також зазначено, які саме речовини вважаються наркотичними, і як відбувається їх класифікація.

Розділ 2 магістерської роботи присвячено безпосередньо дослідженню позитивних та негативних аспектів легалізації «легких» наркотиків.

Так, в *підрозділі 2.1.* наведено 16 найбільш вагомих з філософської, правової та соціальної сторін аргументів, які відносяться до позитивних аспектів легалізації «легких» наркотиків. Ці аргументи в подальшому й лягають в основу законопроектів про легалізацію канабісу в медичних цілях.

Що стосується *підрозділу 2.2.*, то у ньому зазначено, що у всі часи боротьба держави була спрямована не на узаконення, а навпаки на протидію обігу наркотиків. Для цього використовувалися 11 аргументів проти легалізації будь яких наркотичних засобів, включаючи «легкі» наркотики.

В **Розділі 3** магістерської роботи проаналізовано перспективи удосконалення законодавства України у сфері легалізації «легких наркотиків» та світовий досвід щодо легалізації «легких наркотиків»: порівняльно-правова характеристика.

Так, в *підрозділі 3.1.* вказано, що перспективи удосконалення законодавства України у сфері легалізації «легких» наркотиків на сьогодні дійсно є, а також, що тенденції саме до легалізації канабісу в Україні вже намітилися. Однак, сучасне українське суспільство поки що не до кінця готове до такого кроку.

В *підрозділі 3.2.* зазначено, що світовий досвід щодо легалізації «легких наркотиків» свідчить, що легалізація канабісу для медичних потреб є однією із найбільших проблем сучасної юридичної та медичної науки, оскільки так і не вироблено єдиного підходу щодо доцільності такої легалізації. Крім того, у даному підрозділі наведено інформацію про ряд зарубіжних країн, в яких канабіс використовується для потреб медицини, науки і для особистого споживання, а також про ті країни, в яких дозволено лише його використання в медичних цілях.

ВИСНОВКИ

У висновках роботи викладено підсумки здійсненого дослідження, наведено теоретичні узагальнення і вирішення нової наукової задачі щодо визначення філософсько-правового та соціального аспектів легалізації легких наркотиків в Україні, наслідків можливої легалізації, аргументів за і проти такого рішення.

До найбільш важливих висновків цього дослідження належать:

1. Наркотизм – це суспільно-негативне та небезпечне суспільне явище, оскільки його негативний та руйнівний вплив поширюється фактично на всі

сфери суспільного життя, здоров'я населення, процес відтворення населення, збереження генофонду, перспективи цивілізаційного розвитку суспільства.

Уточнено, що наркоманія в суспільстві є одночасно як медична, соціальна, так і правова проблема, оскільки наркотизм сприяє збільшенню злочинів в державі. Це говорить про те, що потрібно забезпечити політичну, соціальну стабільність в країні. Початок боротьби з вищезазначеним негативним соціальним явищем потрібно проводити не лише там де воно процвітає, а й там де воно може з'явитися. До подолання наркоманії необхідно залучити якомога найбільшу частину населення, підприємства, установи тощо, при цьому правоохоронні органи мають відіграти провідну роль і як наслідок зменшиться кількість кримінальних правопорушень.

2. Наркотики (наркотичні засоби, речовини) – це хімічні речовини рослинного або синтетичного походження, які викликають в людини зміну психічного стану, систематичне вживання яких формує залежність від них; наркотиками у широкому значенні є наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги і прекурсори, обіг яких регулюється законом. Дане визначення наркотиків (наркотичних засобів, речовин) охоплює собою всі необхідні атрибути, які характерні для понять. Тому, вважаємо за доцільне уніфікувати положення Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» та Стратегії та закріпити єдине визначення наркотиків (наркотичних засобів) в законі.

Речовини, що вважаються наркотиками, визначені міжнародними конвенціями від 1961, 1971, 1988 рр. та Переліком наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

В роботі наведено як класифікацію наркотичних засобів, визначених ВООЗ, національним законодавцем, так і в науці. В цілому, класифікація наркотичних речовин виглядає так:

- рослини та речовини, які є особливо небезпечними і не становлять інтересу для використання з медичною метою;

- рослини та речовини, які є особливо небезпечними і становлять інтерес для використання з медичною метою;
- рослини та речовини, які являють собою певну небезпеку і становлять інтерес для використання з медичною метою;
- хімічні речовини та їх солі, які використовуються у процесі виготовлення наркотичних або психотропних речовин.

В цілому зроблено висновок, що неможливість легалізації «легких наркотиків», спричинена відсутністю чітких критеріїв відмежування «легких» і «важких» наркотиків. Це в свою чергу становиться фактично визначальною перешкодою для легалізації «легких» наркотиків в Україні.

В даному розділі було досліджено позитивні та негативні аспекти легалізації «легких» наркотиків в Україні. В результаті проведеного системного аналізу було зроблено наступні висновки:

3. За легалізацію «легких» наркотиків наводяться наступні аргументи:

- 1) продаж «легких» наркотиків, легалізований державою, контрольований нею та обкладений податком, витіснить національну та міжнародну наркомафію;
- 2) особи, які вживають наркотичні засоби фактично повинні йти на вчинення кримінальних правопорушень заради задоволення своєї пристрасті, яку вони не в силах контролювати;
- 3) стерильні, якісно виготовлені на фармацевтичних заводах наркотики із зазначенням складу не викличуть ускладнень та смертельних випадків, в основному пов'язаних з вживанням наркотичних речовин і лише мінімізують негативний вплив на психічний стан людини;
- 4) кожна особа в вільному суспільстві має право робити із власним організмом все, що подобається їй, якщо це не завдає іншим людям ніякої шкоди;
- 5) на даний час проблема наркотиків настільки суттєва, що боротьба із нею марна, а тому легалізація є шляхом протидії незаконного поширення наркотиків;
- 6) найбільш великий ризик для здоров'я представляють не самі наркотичні засоби чи психотропні речовини, але й заборони на них, тому що особи з наркозалежністю змушені вживати цю «траву» із домішками;
- 7) похідні коноплі – це м'які наркотичні засоби, що

викликають лише помірне сп'яніння, яке аж ніяк не заважає оточуючим; 8) як приклад ставиться нідерландська «наркотична» політика, сутність якої зводиться до «де-драматизації» проблеми наркотичних засобів так, що їх вживання більше не виглядає як «акт протесту»; 9) незважаючи на те, що алкоголь, який також є за своєю природою наркотиком, надзвичайно шкідливий, він дозволений, а тому потрібно дозволити і канабіс; 10) потрібно боротися із великими наркоторговцями, а споживачів залишити в спокої; 11) суттєве збільшення бюджету держави внаслідок усунення тіньового ринку продажу наркотичних засобів; 12) можливість більш ефективного контролю за якістю продукції, тобто наркотичних засобів; 13) зниження витрат держави на суди, спеціалізовані служби, утримання засуджених за кримінальні правопорушення в сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин, їх аналогів; 14) можливість контролювати осіб, які вживають наркотичні засоби тощо; 15) можливість ввозити нарковмісні медикаменти, що необхідні для хворих; 16) використання традиційних українських культур, якими є мак та конопля, для виготовлення доступних вітчизняних медичних препаратів, оскільки наразі витрачаються великі кошти на знищення макових полів та посівів конопель, що негативно впливає на економіку держави.

Такий значний перелік аргументів за легалізацію «легких» наркотиків свідчить про те, що нині суспільство та державу очікує надзвичайно складний період пов'язаний із ухваленням або ж відмовою в ухваленні епохального рішення.

4. Аргументами проти легалізації «легких» наркотиків є: 1) продаж наркотичних засобів і психотропних речовин заборонили із аналогічних причин, як так само як й вбивства, грабежі, шахрайства, крадіжки тощо, оскільки це є кримінальним правопорушенням передбаченим КК України; 2) наркотики виступають причиною злочинності; 3) висока смертність від вживання наркотиків; 4) наркоманія – це соціальна хвороба; 5) заборонна наркополітика України; 6) поширення наркоманії серед молоді; 7) значне зростання кількості наркозалежних через вільний та безкарний доступ до

наркотичних засобів; 8) зважаючи на економічну нестабільність, державний контроль може набути виключно формального характеру; 9) тіньовий ринок наркоторгівлі матиме місце навіть в випадку легалізації наркотичних речовин за відсутності належного контролю з боку держави; 10) активізується проблема реабілітації наркозалежних осіб; 11) вживання наркотичних засобів стане доступним для неповнолітніх осіб.

Підсумовуючи викладені аргументи ми вважаємо, що на сьогодні шкода від легалізації вживання «легких» наркотичних засобів буде значно перевищувати можливу користь. Українське суспільство, зважаючи на нинішній економічний стан, а також морально-культурний занепад, кризу духовності, не готове сьогодні до адекватного реагування на легалізації вживання «легких» наркотичних речовин, оскільки вживання наркотичних речовин, чи то «легких» чи то «важких» завжди несе шкоду для здоров'я людини і часто є результатом породження злочинності. Саме тому, сьогодні повинно навпаки постати питання не про легалізацію «легких наркотиків» а про посилення превентивних заходів протидії наркоманії та розроблення дієвої антинаркотичної політики.

5. Перспективи удосконалення законодавства України у сфері легалізації «легких наркотиків» на сьогодні дійсно є, про що свідчить низка петицій на сайті Президента України про легалізацію канабісу для медичних цілей та науки, одна з яких набрала необхідні 25 тисяч голосів і як реакція на петицію було розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення фундаментального права особи на життя», але його не було прийнято, оскільки закінчила свою роботу Верховна Рада VIII скликання. Незважаючи на це, тенденції до легалізації канабісу вже намітилися, але сучасне українське суспільство поки не готове до такого кроку.

6. Світовий досвід щодо легалізації «легких наркотиків» свідчить, що легалізація канабісу для медичних потреб є однією із найбільших проблем сучасної юридичної та медичної науки, оскільки так і не вироблено єдиного

підходу щодо доцільності легалізації канабісу. В одних державах канабіс використовується як для потреб медицини, науки, так і для особистого споживання (Уругвай, США, Канада). В інших державах використовується канабіс виключно в медичних цілях (Великобританія, Німеччина, Нідерланди, Португалія, Чехія). В Ізраїлі використання канабісу в медичних цілях дозволено тільки в лікарнях під наглядом лікарів. А в деяких державах запровадження медичного канабісу виявилось невдалим експериментом (Швеція). На нашу думку, найбільш корисним для України буде досвід саме Швеції та Ізраїлю. Вирішивши медичну проблему, легалізувавши канабіс можна одержати соціальну проблему – ріст наркоманії, смертності і злочинності внаслідок легалізації. Саме тому, оптимальний варіант був би використання канабісу виключно в медичних закладах для потреб лікування. В такому випадку досвід Ізраїлю для України є дійсно корисним.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

1. Савінов К. Соціально-правова природа наркотизму. Могилянські читання – 2020: досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти: XXIII Всеукр. наук.-методична конференція: тези доповідей, Миколаїв, листопад 2020 р. Миколаїв: Вид-во ЧНУ імені Петра Могили, 2020. С. 7-10.

АНОТАЦІЯ

Савінов К.Г. Філософсько-правовий та соціальний аспекти легалізації «легких» наркотиків в Україні. – Робота на здобуття освітнього рівня магістра за спеціальністю 081 «право» – Чорноморський національний університету імені Петра Могили, Миколаїв, 2021.

Дипломну роботу присвячено дослідженню перспектив пом'якшення законодавства України щодо «легких» наркотиків, а саме розглянуті філософсько-правовий та соціальний аспекти можливої легалізації. У роботі

визначено поняття легких наркотиків та наркотичних засобів, згідно із законодавством України та загальноприйнятою світовою класифікацією. На підставі вивчення теоретико-правової характеристики наркотизму і наркотиків як об'єктів правового регулювання, визначена їх соціально-правова природа. Також у роботі проведено аналіз позитивних і негативних аспектів легалізації «легких» наркотиків, проаналізовано аргументи прихильників і противників такого рішення з урахуванням тенденцій в українському суспільстві та з урахуванням міжнародного досвіду.

Ключові слова: легкі наркотики, канабіс, наркотизм, легалізація, наркотичні засоби.

SUMMARY

Savinov K.G. Philosophical, legal and social aspects of legalizing "light" drugs in Ukraine. Work for the master's degree in specialty 081 "Law" – Black Sea National University named after Pyotr Mogila, Nikolaev, 2021.

The master's thesis is devoted to the study of the prospects for easing the legislation of Ukraine regarding "light" drugs, namely, the philosophical, legal and social aspects of possible legalization are considered. The paper defines the concept of light drugs and narcotic drugs, according to the legislation of Ukraine and the generally accepted World classification. Based on the study of the theoretical and legal characteristics of drug addiction and drugs as objects of Legal Regulation, their socio-legal nature is determined. The paper also analyzes the positive and negative aspects of legalizing "light" drugs, analyzes the arguments of supporters and opponents of such a decision, taking into account trends in Ukrainian society and taking into account international experience.

Keywords: light drugs, cannabis, drug addiction, legalization, narcotic drugs.